

SMRT FAŠIZMU - SVOBODO NARODU!

Slovenski POROČEVALEC

INFORMACIJSKI VESTNIK OSVOBODILNE FRONTE
27 IV. 1941. PO IZDAJAH OB 3 OBLETNICI OF. 27 IV. 1944.

Leto V.

Štev. 9.

- SADOVI OSVOBODILNE FRONTE -

Nobena vojna doslej še ni segla tako v globino slovenskega človeka, kakor je sedanja vojna. Nobena doslej še ni tako zagrozila njegovemu fizičnemu obstoju kakor sedanja. Nobena ni bila nasproti njemu tako krivična kakor sedanja.

Ko je stiska največja, je tudi rešitev blizu! V najtežjih dneh svoje zgodovine je v slovenskem narodu vstala Osvobodilna Fronta, organizacija in narodno gibanje, katerega ime v zgodovini slovenskega naroda ne bo prešlo. V treh letih obstoja, v treh letih bojev in žrtev je posegla Osvobodilna Fronta v razvoj slovenskega naroda tako močno, da že danes in bomo v prihodnosti še bolj gledali v njenem delovanju čas največjega preloma v zgodovini slovenskega naroda. Dobo Osvobodilne Fronte moremo primerjati samo z dogodki pred tisoč dve sto leti, vendar ravno v obratnem smislu. Takrat je slovenski narod padel v sužnost nemške oblasti, danes pa raste in se dviga v svobodo, katere krmar bo za vedno.

Tri leta Osvobodilne Fronte! Kratka doba, vendar bogata, bogata ne samo bojev, temveč tudi uspehov; pred vsem moramo poudariti: uspehov, trajnih uspehov. V usodnih dneh slovenskega naroda, ko se je nanj zvalilo nasilje Hitlerjevega „novega reda“, ko je šlo slovenskemu narodu za bití ali ne bití, je napačila tudi velika ura novega časa, ura ustanovitve Osvobodilne Fronte. Prevečala jo je temeljna misel: boj okupatorju — bori se za svoje življenje! Sprostila se je sveta dobovinska vojna, ki je bila in je močnejša kot tanki in letala, ki je ne oplaše in ne uklonijo ne okupatorsko nasilje ne izdajalci lastnega naroda.

Streti je ne morejo okupatorske ofenzive in ne hlapci „protikomunističnega boja“. Osvobodilna Fronta je žive-la in uspevala kljub oviram. Izšla je iz naroda in delala zanj. Nikdar se ni izneverila temeljnim točkam, ki jih je zaortala ob svoji ustanovitvi. Zgodovina Osvobodilne Fronte je zgodovina uresničevanja temeljnih točk in doseženih uspehov.

Tri leta Osvobodilne Fronte! Slovenski narod je doživljal najtežje ure. Prav v teh urah pa so se našli vsi, ki so dobre volje in katerih ljubezen do naroda je čista in nesebična. Razgibala in aktivizirala jih je OF, združila jih je vse pod svojim imenom in po njih postala resnično vsenarodno gibanje. Revni in bogati, delavci in kmetje, izobraženci in preprosti, kristjani in nekristjani, v s i s o s e s t r n i l i v O s v o b o d i l n i F r o n t i za boj proti okupatorju, za rešitev in svobodo slovenskega naroda. Ali si izdajalec, ali pa za OF, druge poti ni.

Tri leta Osvobodilne Fronte! Kratka doba! V njej je slovenski narod pokazal čudeže junaštev. Doslej narod hlapcev, tlačanov, ki ni nikdar razen v kmečkih uporih pred štiri sto leti pokazal, da je pripravljen svoje pravice braniti tudi za ceno krvi, je postal narod junakov, narod borcev. Otrdesel se je tiste pasivnosti, ki so mu jo nataknili njegovi dosežanji oportunistični vodniki, ki so svoje osebnosti koristí vedno više cenili od narodnih. Geslo oboroženega upora proti okupatorju ga je postavilo pred vraščanje časti in ponosa. Zavedel se je stare puntarske nerave, zgrabil je za puške, sprejel borbo in v borbi prec-blikoval samega sebe. Partizan — belo-

gardist! Kje je večja in jasnejša razlika med starim in novim znanjem slovenskega človeka. Osvobodilna Fronta je vrnila slovenskemu narodu samozavest, odločnost in ponos. In kdo more biti tega uspeha bolj vesel kakor Osvobodilna Fronta?

Osvobodilna Fronta je sprostil narod za boj proti okupatorju in njegovemu nasilju, za pravice slovenskega naroda, slovenskega ljudstva, za demokracijo. Še v temeljnih točkah, si je načrtala nalogo, izvesti dosledno ljudsko demokracijo. To obljubo že izpolnjuje, čeprav boj za svobodo še ni končan. Izpolnjuje jo povsod, kjer je naša zemlja osvobodila od okupatorjev. Osvobodilna Fronta služi ljudstvu. Ne čaka, da bo vojna končana, temveč ustvarja takoj. Tak je klic življenja, klic ljudstva. Osvobodilna Fronta igra z odprtimi kartami in ljudstvo ji zaupa. Ljudstvo samo odloča o sebi, o svojih stvareh in svoji zemlji. Ljudska demokracija v slovenskem narodu postaja dejstvo.

Tri leta Osvobodilne Fronte! Količino obrekovanj je morala doživeti v tem času! Da ni slovenska, da je protislovenska, da je tuja cepika na telesu slovenskega naroda! In vendar je bila Osvobodilna Fronta edina, ki je pokazala Slovincem edino pravo pot v prihodnost. Če bi ne bila slovenska, bi tega ne storila. Slovenskega človeka je preoblikovala, mu vrnila zavest časti in ponosa in mu dala spoznanje, da more in mora odločati o sebi sam. Razgibala je vse slovenske pokrajine od Beneške Slovenije do Bele Krajine, od Istre do Koroške. Ustvarila je borbeno skupnost vseh Slovincov - predpogoj Zedinjene Slovenije. Stoletni sen slovenskega naroda se je po Osvobodilni Fronti zasvetil v čudoviti jasnosti na čela o samoodločbi slehernega naroda. Iz borbene skupnosti raste in vstaja praktična politična, gospodarska, kulturna enota vsega slovenskega naroda. Zedinjena Slovenija že postaja po Osvobodilni Fronti živare snica. Vojna se še ni končala, pa je Primorska po Osvobodilni Fronti in po kapitulaciji Italije že postala

del porajajoče se Zedinjene Slovenije. In ko bo uničen hitlerizem, bo vstala Zedinjena Slovenija pred nami kot zgodovinsko dejstvo.

Slovenski narod hoče ustvariti svojo skupnost po načelu samoodločbe slehernega naroda. Po istem načelu so narodi Jugoslavije skovali svojo novo skupnost v demokratični in federativni Jugoslaviji. Predaprilska Jugoslavija je bila država neenakosti in zatiranja narodov - da, ječa narodov. Kljub vsemu, kljub tolikomu razočaranju niso opustili jugoslovanski narodi misli na skupno domovino, na sožitje v skupni državi. Slovenskemu narodu je vrnila vero in zaupanje v Jugoslavijo Osvobodilna Fronta. "Stoječ na stališču naravne in usodne skupnosti južnoslovanskih narodov ne priznava Osvobodilna Fronta razkosanja Jugoslavije in deluje z vsemi silami za sloge in enotnost njenih narodov", pravi tretja od temeljnih točk Osvobodilne Fronte. Tri leta OF so pokazala, da hoče slovenski narod živeti z ostalimi narodi Jugoslavije v bratski skupnosti nove, demokratične in federativne Jugoslavije. Povezal nas je skupni osvobodilni boj in skupne demokratične težnje. Slovenski narod je postal v novi skupnosti enakopraven član in bo tak tudi ostal. Skupno smo trpe li, skupno se borimo in skupno bomo ustvarjali srečnejšo bodočnost.

Tri leta Osvobodilne Fronte! Slovenski narod je v njih doživel težke preizkušnje, vendar ni klonil. Zorel je in dozorel. Vzdržal je in hoče vzdržati do konca. Uspehi ga ne omamljajo. Po trdi cesti naporov in žrtev gre svojemu cilju naproti. Zaveda se, da trpljenje še ni končano, da utegnejo priti še hude ure, vendar upa, da jih bo prenegal vse, kakor je premagal do sedanje. Znaga se približuje s hitrimi koraki in z njo se bo končno izpolnil sen svobode in bratstva med narodi in sen novega človeka.

France Škerl

.....

Ž I V E L N A C I O N A L N I K O M I T E E T
O S V O B O D I T E V E J U G O S L A V I J E,
P E V A D E M O K R A T I Č N A V L A D A N A R O D O V J U G O S L A V I J E !

.....

VSE ZA NAŠO VOJSKO, VSE ZA NAŠO FRONTO!

VELICASTNO ZBOROVANJE OB TRETJI OBLETNICI OF

Na osvobojenem ozemlju se je 30. aprila 1944. zbralo slovensko ljudstvo, da proslavi veliki dan vzgodovini slovenskega naroda, tretjo obletnico ustanovitve Osvobodilne Fronte, tretjo obletnico veličastne borbe in uspehov, pa tudi tretjo obletnico neomajne vere v svojo končno zmago. Na prostornem trgu so se zbrali tisoči in tisoči, ki so privreli od vseh strani, da potrdijo, kar so v treh letih storili, in izpričajo svojo pripravljenost, za vsako ceno vzdržati do konca, ki ni več daleč. Na določenem mestu so jih objele zastave slovenskega naroda in zastave skupne domovine Jugoslavije s petokrako zvezdo, simbol novega časa, simbol bratstva med narodi. Sredi med njimi so vihrale zastave velikih zaveznikov Velike Britanije, Amerike in Sovjetske Zveze. Zborovalci so popolnoma napolnili velik prostor pred slavnostno tribuno. Bilo jih je preko 6.000, mladih in starih, moških in ženskih. Med njimi so se pozibavale zastave, ki ki so jih prinesli s seboj, napisi z gesli osvobodilnega gibanja in pozdravi našim voditeljem, predvsem veliki mu voditelju naše skupne domovine maršalu Titu.

NASI PREDSTAVNIKI NA SLAVNOSTNI TRIBUNI

Na slavnostni tribuni so zasedli prostore: zastopnik NKOP dr. Anton Kržišnik; člani Izvršnega Odbora OF in Predsedstva SNOS: predsednik Josip Vidmar, sekretar Boris Kidrič, dr. Marijan Breclj, Franc Leskošek, France Bevk, Tone Fajfar in Zoran Polič; zastopniki naše vojske z generalnim poročnikom Jakobom Avšičem in namestnikom politkomisarja Viktorjem Avbljem na čelu; sovjetska vojna misija s polkovnikom Patrahajcevom in anglo-ameriška s kapitanom Goodwinom na čelu. Za njimi so zasedli prostore člani SNOS: Vida Tomšičeva, Zdenka Kidričeva, Božidar Jakac, Josip Jeras, Mile Klopčič, dr. Metod Mikuž, član Predsedstva ANO-a, dr. Lado Vavpetič, Boris Zihertl, Vlado Krivic, Matej Bor, dr. Darko Černež, načelnik Odseka za izgradnjo oblasti, in

prof. Joško Zemljak, načelnik Odseka za propagando. Prisotna sta bila tudi Glavni in javni tožilec dr. Vito Kraigher in bivši ban in minister dr. Drago Marušič. Znanstveni inštitut je zastopal direktor dr. Franc Zwitter. Navzočen je bil tudi predsednik Krajevnega narodno osvobodilnega odbora Čimerman.

Ob napovedani uri je zadonela slovenska narodna himna in bataljon naše vojske je ob viharnem pozdravljanju s strani zborovalcev defilirala mimo slavnostne tribune. Ko so potihnili vzkliki naši vojski, je stopil kot prvi na govorniški oder in odprl zborovanje predsednik IOOF in Predsedstva SNOS

Josip Vidmar

Namen nocojšnjega shoda je, zaobljubiti se OF in njenemu programu še v nadaljnji borbi. Osvobodilna Fronta je množična organizacija, na slovenskem predstavlja bratstvo jugoslovanskih narodov, zedinjenje Slovencev v federativni in demokratični Jugoslaviji. Nocojšnje zborovanje naj utrdi zavest naše borbenosti, vero v končno zmago in zvestobo našemu programu. Nocojšnje zborovanje naj bo zahvala vsem tistim, ki so zgrabili za orožje, zahvala naši partizanski vojski. Nocojšnje zborovanje ne sme pozabiti tudi naših velikih zaveznikov. Angliji in Ameriki se zahvaljujejo za veliko zračno ofenzivo, Sovjetski Zvezi in Rdeči Armadi pod vodstvom maršala Stalina pa za nje no junaško uničevanje Hitlerjevega stroja. Ob tej priliki moramo poudariti našo povezanost z osvobodilnim gibanjem vseh naših južnih bratov Hrvatov, Srbov, Črnogorcev in Makedoncev, ki so vsi v istem boju združeni z nami. Zahvaljujemo se vsem tistim silam, ki so nam pomagale. V svojem in v imenu vseh žrtev, ki so padle, hočemo vztrajati v našem delu, ki je največje v zgodovini slovenskega naroda.

Jedrnete besede tovariša predsednika so sprostile navdušenje zborovalcev. Z gromovitim ploskanjem so odpravili njegove besede, ki so pribijale neizpremenljiva dejstva. Potem ko je tovariš predsednik odprl slavnostno zborovanje in zaključil svoj uvodni go-

vor, je nastopil kot glavni govornik slavnostnega zborovanja sekretar IOOP in Predsedstva SPOS tovariš

Boris Kidrič

Navdušenje, ki ga je sprožil že tovariš predsednik, se je pri govoru tov. Kidriča stopnjevalo od izvajanja do izvajanja. Njegove besede so jasno ugotavljale velike pridobitve in uspehe našega osvobodilnega boja in slika le neizbežnost naše končne zmage, pa čeprav bodo morda preizkušnje še težke.

O PRIDOBITVAH OF

Ob tretji obletnici OF moramo pregle dati njeno preteklost in ugotoviti, katere spremembe je prinesla slovenskemu narodu. Zgodila so se predvsem tri dejstva.

Vse do OF smo se Slovenci borili na tujih bojiščih in za tuje koristi. V OF je slovenski narod postal enoten in zaradi te enotnosti je mogel prvič v zgodovini iz svojih lastnih sil ustvariti narodno vojsko. Iz skromnih in držnih začetkov, iz velikega trpljenja in žrtev je zrastle naša vojska iz četih preko brigad in divizij do korpusov. Ta vojska je in ostane kljub težavam, ki nas morda še čakajo, jamstvo naše svobodne bodočnosti. To vojsko je treba ljubiti, kakor zasluži, zanjo je treba žrtvovati vse, kar zmremo. Svobodna bodočnost nam bo povrnila vse, kar smo žrtvovali zanjo.

Druga zgodovinska pridobitev OF je, da je na slovenskih tleh uresničila bratstvo jugoslovanskih narodov. Slovenci smo se dvignili iz lastnih sil, postali smo junški narod, da nas občudujejo veliki narodi, toda vsega tega bi ne mogli doseči, če ne bi bili povezani istočasno z osvobodilno borbo drugih narodov Jugoslavije. Iz krvavih bojev z okupatorji je zrastle nova Jugoslavija, ki je drugačna od stare, drugačna zato, ker ji načelujejo drugačni ljudje, ljudje, ki so zrastle iz ljudstva. Nova Jugoslavija bo zato demokratična in enakopravna, prav tako slovenska kakor hrvaška, srbska in makedonska. Tako Jugoslavijo je Osvobodilna Fronta zahtevala že od vsega začetka in jo bo tudi dobila.

Naše narodno osvobodilno gibanje je zrastle iz ljudskih množic in ni bilo dekretirano od zgoraj. Že od vsega početka je imelo demokratičen značaj in se istočasno borilo v skupni fronti vseh svobodoljubnih narodov sveta na strani velikih zaveznikov Anglije, Amerike in Sovjetske Zveze. Zaradi

tega je bilo nujno, da je že od vseh začetkov zapisala na svoj prapor tudi točko o ljudski demokraciji. Čim sona stopile ugodne okoliščine, je začela OF to demokracijo tudi sprovajati na črtno in s pogledom, uprtim v svobodno bodočnost. Toda ta demokracija je samo za narod, ni pa za narodne izdajalce. Izdajalce slovenskega naroda bo neusmiljeno tolkli, kajti naša demokracija se bo znala tudi boriti. To je tretja velika zgodovinska pridobitev OF.

Osvobodilno Fronto danes vidno in vedno bolj podpira svetovni položaj. Sovjetska Armada prodira vedno dalje v Evropo, zavezniška zračna ofenziva seje smrt in razdejanje nad Nemčijo, Jugoslavija postaja žarišče in privlačna točka za osvobodilna gibanja sosednih narodov: Albancev, Bolgarov, Grkov, pa tudi Madžarske in Rumunije. Pa tudi domači izdajalski elementi so se razkrinkali tako, da so postali navadni agenti nemškega gestapa in SS-policije. S Hitlerjevo Nemčijo drve v neizbežno katastrofo. Danes je zadnji trenutek, da zapuste nemško vojsko, kajneje bo prepozno; uničeni bodo brez milosti in brez usmiljenja, kakor so bili brez usmiljenja in nečloveški vsi njihovi zločini.

Končna zmaga naših naporov bo gotovo naša. Naše matere in naši očetje bodo poplačani za vse težave in bridkosti. Toda prihajajoča zmaga nas ne sme uspavati. Žrtve niso še izključene. Pred nami so morda še hude preizkušnje. Zločinci Hitlerjeve Nemčije še žive. Oni vedo, da so obsojeni na smrt, zato se bodo še borili, ker si samo s tem morejo podaljšati življenje. Zato moramo biti še pripravljeni na trpljenje in žrtve. Zaradi končne zmage moramo vztrajati. Ob tretji obletnici OF se moramo obvezati, da bomo z vsemi silami pomagali naši vojski. Naše geslo je: vse za našo vojsko, vse za našo Fronto!

Govornikove besede so izzvale spontano odobravanje in pritrjevanje zborovalcev k uspehom OF v preteklih treh letih. Z neutrudnim vzklikanjem so izražali vso pripravljenost za nadaljnje žrtve, s katerimi hočemo doseči izpolnitev naših smotrov.

V imenu naše vojske je pozdravil zborovanje namestnik komandanta NOV in POS generalni poročnik

Jaka Avšič

„V osvobodilnem boju ni slovenski narod sam, temveč je povezan z vsemi narodi Jugoslavije. Vsa jugoslovanska

vojska je enotna. In v tej skupnosti je tudi naša moč. Vsi pa smo povezani z Rdečo Armado in z armadami zapadnih zaveznikov, ki nas z bombardiranjem Nemčije uspešno podpirajo. Ob vstopu v četrto leto OF udarimo na sovražnika še z večjo udarno silo, da bo sirt čim prej."

Navdušenje vseh naših zborovalcev je vzbudil zastopnik anglo-ameriškega vojnega odposlanstva pri našem Glavnem štabu g. kapitan

Goodwin

Izrekel je svoje veselje, da more spregovoriti ob tretji obletnici OF. Izrekel je svoje začudenje nad našo enotnostjo v OF in nad našo vojsko, ki smo jo oblekli, hranili in opremili pod najtežjimi okoliščinami, ker je često zahtevalo najtežjih žrtev od vsakega izmed nas. "Gradite tudi svojo čast", je izvajal dalje, "višek ste dosegli v svobodnih volitvah, ki jih mi zasledujemo z največjim zanimanjem... Zagotavljam vas, da naš narod in tudi drugi z največjim zanimanjem zasledujejo vašo borbo za svobodo, ki so si jo zapisali na svoj prapor vsi svobodoljubni narodi, veliki in mali. Svojo vojsko ste ustvarili iz nič. Vaši uspehi so jamstvo, da boste z zavezniško močjo kmalu pregnali okupatorja s svoje zemlje."

Polkovnik Patrahajcev

je čestital OF ob njeni tretji obletnici v imenu Rdeče Armade. Poudarjal je skupno borbo vseh zaveznikov proti krvavemu fašizmu. Naglasil je tudi, da čuti sovjetsko ljudstvo občutno pomoč, ki jo dajejo zapadni zavezniki s svojimi akcijami, pa tudi zatirani narodi Evrope s tem, da pomagajo v borbi proti fašizmu. Med njimi smo tudi mi Slovenci... "Tisti, ki je hotel zaslužiti slovenski narod, naj pogleda na ta trg, na to ljudstvo, ki bo kmalu postalo sodnik okupatorjev..."

Polkovnik Patrahajcev je bil za svoje besede nagrajen z gromovitim ploskanjem. Zborovalci so z bratovskim navdušenjem odobravalali vsa njegova izvajanja in vedno znova pokazali, da bratovska kri ni voda.

Z bratovskim navdušenjem so sprejeli zborovalci tudi govor, ki ga je govoril član ameriškega vojnega odposlanstva pri našem Glavnem štabu g. kapitan

Vuchinich

Kot Srb, po poreklu iz bližnjih Srbskih Moravic onstran Kolpe, je go-

voril srbski, čeprav Amerikanec, in že s tem izzval navdušenje zborovalcev. Podobno kot prejšnja zastopnika zavezniških odposlanstev je tudi on izrekel začudenje nad slogom in enotnostjo Slovencev v OF. "Ti dve se še posebno kažeta v sedanjih volitvah, ki se demokratično vrše, pa čeprav smo v okviru hitlerjevske evropske trditve."

Kot zadnji govornik je nastopil član SNOS

Dr. Drago Marušič

V svojem govoru se je spomnil velikega razočaranja, ki smo ga doživeli Slovenci ob koncu prejšnje svetovne vojne, ko so prišli v Jugoslavijo razkosani, in klavrnega življenja, ki so ga živeli v Jugoslaviji 20 let, zapostavljeni, izkoriščani in neenakopravni. Šele v sedanjih volitvah je postal slovenski narod sam kovač svoje usode, ko je sam zgrabil za orožje in se dvignil proti okupatorju. Pod genialnim vodstvom maršala Tita, ki je znal premostiti vsa nasprotja med jugoslovanskimi narodi, se je tudi slovenski narod povezal z ostalimi narodi Jugoslavije v novo skupnost, ki sloni na ljudstvu, na resnični demokraciji. Ob tretji obletnici OF gleda slovenski narod s ponosom na uspehe svoje borbe, ki mu bodo zajamčili, da bosta v novi Jugoslaviji tudi Primorska in Koroška kot dela zedinjene Slovenije doživela končno svobodo.

Ob zaključku zborovanja je stopil še enkrat na govorniški oder tov. predsednik

Josip Vidmar

in s svojimi besedami zaključil slavnostno zborovanje ob tretji obletnici OF. "Z nocojšnjim shodom smo dostojno proslavili triletnico OF. Na njem niste slišali samo našega mnenja, temveč tudi predstavnikov velikih zaveznikov. Njihova prisotnost nam obljublja, da bomo resnično dobili vse, kar nam gre, naše prave meje in pravico svobodno odločati o svoji usodi, kakor bomo sami hoteli. Zaključujem današnji shod. S svojim obiskom ste dokazali, kakšne važnosti je OF za slovenski narod. Prepričan sem, da boste ohranili zvestobo OF. S strani OF pa vam polagam sledečo obljubo: vi veste, da so v OF združene skupine vseh političnih in svetovnih nazorov, vsi Slovenci ne gledena družbene razlike. Obljubljam vam, da bo ta sloga ohranjena. Hočemo enoten, zoper vse protislovenske sile odporen narod. Kot taki stopamo v četrto leto in bomo ostali tudi v svobodi."

Besede tov. Predsednika so zborovalci

ci prekinjali z vzklikanjem. Za zaključek je zbranim zborovalcem predlagal, da pesem družine slovanskih narodov Hej Slovani. Po trgu je zadonela pesem iz tisoč in tisoč grl. Iz dna duše so prihajale besede: Črna zemlja naj pogre-

zne tega, kdor odpada... Po končni pe- smi je bataljon naše vojske še enkrat defilirao mimo slavnostne tribune, na- kar so se množice v pozni uri in med viharim vzklikanjem Osvobodilni Fronti začele razhajati na svoje domove.

POZDRAVI OSVOBODILNI FRONTI

Ob tretji obletnici Osvobodilne Fronte slovenskega naroda so ji poslali pozdravne brzojavke maršal Tito, AVNOJ in Vseslovanski odbor v Moskvi.

POZDRAV MARŠALA TITA SLOVENCEM

Dragi bratje Slovenci!

Ob tretji obletnici zgodovinskega zedinjenja vsega slovenskega naroda ne glede na politično prepričanje v Osvobodilni Fronti Vam pošiljam v imenu Narodno Osvobodilne Vojske in Partizanskih Odredov Jugoslavije pristrčen pozdrav.

Krvavi fašistični škorenj je najprej stopil na sveta slovenska tla, stre meč pomesti z zemlje Jugoslavijo in podjarmiti ali iztrebiti njene narode. Zoper to strašno nevarnost je našel slovenski narod edino pravilno pot, namreč biti pripravljen na najhujše žrtve v imenu zmage. V tej težki borbi se slovenski narod bori skupaj z vsemi narodi Jugoslavije ne samo za svojo svobodo in neodvisnost, temveč tudi za ustvarjenje nove, zares demokratične, federativne Jugoslavije.

Žrtve, ki jih je slovenski narod že dal in ki jih bo v bodoče še dal v imenu skupne zavezniške stvari, bodo rodile svoje slavne sadove. Slovenski bratje na Primorskem in na Koroškem morajo po dolgih letih zatiranja biti spet vrnjeni v našo družino ter se morajo zediniti s svojo materjo Slovenijo v bratski, federativni Jugoslaviji. Na stotine vasi, ki so jih požgali nemški in italijanski fašistični osvajalci, ter skoraj sto tisoč v boju ubitih sinov in hčera Slovenije je dovolj visoka cena, da se uresniči to upravičeno upanje slovenskega naroda. To je tudi želja vseh narodov Jugoslavije in to je eden izmed ciljev, ki si jih je postavila naša slavna Narodno Osvobodilna Vojska.

Bratje Slovenci!

Maj vas vsa ta tri leta boja, polna vztrajnosti in junaštva, spodbuja- jo k še močnejšim udarcem po največjem sovražniku Slovencev, po nemškem osvajalcu. Ne sme biti niti enega Slovenca in Slovenke, ki bi ne dal vsega za boj za ustvaritev srečne in svobodne Slovenije v demokratični in federativni Jugoslaviji.

Živela junaška triletna borba Osvobodilne Fronte!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Vrhovni komandant NOV in POJ
maršal Tito

POZDRAV AVNOJ-A OSVOBODILNI FRONTI OB NJENI TRILETNICI

Izvršnemu Odboru Osvobodilne Fronte slovenskega naroda.

Ob triletnici ustanovitve Osvobodilne Fronte slovenskega naroda izraža Predsedstvo AVNOJ-a predvsem globoko spoštovanje sencam sinov in hčera slovenskega naroda, ki so v triletni junaški borbi žrtvovali svoje junaško življenje, gradeč s svojo krvjo in na svojih kosteh svobodni dom svojega naroda in bratski svobodni dom vseh narodov Jugoslavije. Visoka rodoljubna in demokratična zavest slovenskega naroda se je pokazala že v izrednem dejstvu, da so vse njegove rodoljubne in demokratične sile ostvarile svoje čudovito edinstvo z ustanovitvijo Osvobodilne Fronte komaj dvajset dni po napadu Hitlerjevih tolp na Jugoslavijo in komaj devet dni po žalostnem zlomu stare Jugoslavije. Tak primer enotnosti različnih političnih skupin z jasno postavljenim smotrom oborožene borbe proti trem fašističnim okupatorjem v času, ko so bili še v vzponu svoje objestne vojaške moči, komaj nekaj dni po zlo-

mu stare Jugoslavije, tak primer je edinstven celo med ostalimi narodi Jugoslavije, ki so vsemu svetu kazali edinstven primer visoke rodoljubne in demokratične zavesti.

Veličina preroda slovenskega naroda v teh treh letih pod vodstvom Osvobodilne Fronte se danes niti od daleč ne da dovolj oceniti. Narod, ki ni hotel prenašati suženjstva niti teden dni in ki sredi težke vojne za osvoboditve in sredi Hitlerjeve trdnjave izvaja tajne, demokratične volitve krajevnih in okrajnih samoupravnih enot v večini krajev s stodontno udeležbo vojakov, tak narod nudi vsemu svetu vzgled nove demokracije, ki raste iz narodnih globin. Prepričani smo, da bo slovenski narod, narodno združen in trdno zedinjen z ostalimi narodi Jugoslavije pod pogumnim in modrim vodstvom maršala Tita in Nacionalnega Komiteta Osvoboditve Jugoslavije, v najkrajšem času užival zrele sadove svojih nadčloveških naporov in svojih demokratičnih teženj.

Naj živi enotnost slovenskega naroda!

Naj živi bratska borbena enotnost vseh jugoslovanskih narodov!

Naj živi Osvobodilna Fronta slovenskega naroda!

Za Predsedstvo AVNOJ-a:

Dr. Ivan Ribar, predsednik,
Moša Pijade, podpredsednik,
Marko Vujačić, podpredsednik,
Rodoljub Colaković, sekretar.

POZDRAV VSESLOVANSKEGA ODBORA V MOSKVI

Izvršnemu Odboru Osvobodilne Fronte slovenskega naroda!

Bratje Slovenci!

Vseslovanski odbor v Moskvi pozdravlja Osvobodilno Fronto slovenskega naroda in po njej ves slovenski narod ob tretji obletnici dneva, ko se je začel organizirati vsenarodni osvobodilni boj Slovencev proti fašističnim osvajalcem.

Pred tremi leti je junaški slovenski narod zgrabil za orožje, da bi branil svojo čast in svobodo pred italijanskimi fašisti in pred hitlerjevsko Nemčijo. Vneti rodoljubi, najboljši sinovi domovine so stopili na čelo te svete vojne Slovencev. Izročila naših slavnih prednikov so nas navduševala za boj na življenje in smrt zoper sovražnika. Svoje moči ste črpali iz bratske sloge med narodi Jugoslavije. Junaški boj sovjetskih narodov in njihove Rdeče Armade pod Stalinovim vodstvom je navdajal vaša srca s prepričanjem v zmago nad podlimi osvajalci. Niti hitlerjevske horde niti gestapovski rablji niti podli izdajalci niso mogli in ne bodo nikdar mogli upogniti naroda, ki je tako strnjen in tako sveto čuva zvesto bratstvo narodov svoje dežele, naroda, ki se bori za pravično in vzvišeno stvar, za svojo svobodo in neodvisnost.

Tri leta narodno osvobodilnega boja Slovencev v bratski slogi s Hrvati in Srbi so terjala težkih žrtev in neznanskega trpljenja. Toda svobodoljubni narodi Jugoslavije so dosegli v plamenu velike osvobodilne vojske velike uspehe. Bratska sloga med jugoslovanskimi narodi se je utrdila in ojeklenila. Vzniknila je nova Jugoslavija, demokratična in federativna, zgrajena na popolni enakopravnosti Slovencev, Hrvatov in Srbov, na trdnem prijateljstvu med vsemi njenimi narodi. Narodno Osvobodilna Vojska Jugoslavije pod vodstvom zvestega ljudskega sinu, slavnega maršala Tita poseblja bratstvo jugoslovanskih narodov, moč nove, svobodne, demokratične in federativne Jugoslavije, ki jo vsestransko podpirajo in ljubijo vsi narodi Jugoslavije.

Kri najboljših sinov in hčera slovenskega naroda ni tekla zaman. Slovenski narod si prvič v zgodovini uspešno gradi novo državnost. Bliža se ura osvoboditve Slovenije in vse Jugoslavije ter vseh narodov Evrope, ki jih je Hitler zaslužnil. S svojimi smrtnimi udarci je Rdeča Armada pod vodstvom genialnega vojskovodje Stalina privedla hitlerjevsko Nemčijo na rob propada. Skupni udarci vseh združenih zavezniških sil, Sovjetske Zveze, Združenih Držav Amerike in Anglije, ter vseh borečih se svobodoljubnih narodov bodo končno razbili hitlerjevsko Nemčijo. Med svojo zmagoslavno ofenzivo je Rdeča Armada stopila na mejo Češkoslovaške in preganja sovražnika na romunskem ozemlju.

Bratje Slovenci!

Pozivamo vas, da še bolj napnete svoje sile v boju zoper hitlerjevske zaslužnjevalce. Čim krepkejši bodo udarci po sovražniku, tem prej bo prišla blagoslovljena ura zmage. Iztrebljajte podle osvajalce, iztrebljajte zaničvanja vredne izdajalce domovine, Hitlerjeve agente, ki poskušajo razcepiti enotno fronto slovenskega naroda in enotnost vseh narodov Jugoslavije!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Živelo junaško slovensko ljudstvo!

Živela neomajna sloga med narodi Jugoslavije!

Živela bojvena enotnost slovanskih narodov!

Moskva, 25. aprila 1944.

Vseslovanski odbor

Izvršni Odbor OF je na pozdrave poslal naslednje odgovore:

PREDSEDNIKU NACIONALNEGA KOMITETA OSVOBODITVE JUGOSLAVIJE V ROKOVNEMU KOMANDANTU MARŠALU TITU

Izvršni Odbor Osvobodilne Fronte slovenskega naroda se vam v imenu slovenskega naroda najiskrenejše zahvaljuje za čestitke, ki ste jih sporočili slovenskemu narodu ob triletnici OF.

Napotila, ki ste jih ob tej priliki naslovili slovenskemu narodu, bodo ostala neizbrisno vtisnjena v srca naših narodnih množic in jih bodo vodila v nove zmage v nerazdruženem bratstvu jugoslovanskih narodov.

Osvobodilna Fronta pomeni prelom za usodo slovenskega naroda, zgodovinski sadovi njene borbe pa so v vsakem pogledu rezultat enotnega jugoslovanskega narodno osvobodilnega gibanja, ki ima v Vaši osebi svojega modrega in junaškega vodja.

Troje manifestira slovenski narod ob triletnici OF:

Svojo globoko vdanost demokratični in federativni Jugoslaviji, skupni domovini vseh jugoslovanskih narodov, brez katere ni in ne more biti slovenske svobode; svojo voljo, da ne bo štedil ne krvi in ne žrtev za zmago nad okupatorjem; svoje hotenje, da bo varoval kot zenico svojega očesa svojo bojbeno enotnost, skovano v sveti domovinski vojni proti okupatorju.

Prosimo Vas, da tolmačite našim velikim zaveznikom Angliji, Sovjetski Zvezi in Severni Ameriki voljo slovenskega naroda, prispevati skupno z drugimi jugoslovanskimi narodi po vseh svojih močeh svoj delež k veliki stvari vseh svobodoljubnih narodov, k popolni zmagi nad okupatorjem.

Predsednik IOOF:

Josip Vidmar

PREDSEDNIKU AVNOJ-A TOVARISU DR. IVANU RIBARJU

Izvršni Odbor OF se vam in vsemu Predsedstvu AVNOJ-a v imenu slovenskega naroda najtopleje zahvaljuje za prisrčne čestitke, ki ste mu jih naslovili ob triletnici Osvobodilne Fronte. Bodite preverjeni, da bo slovenski narod ostal zvest vsem sklepom drugega zasedanja AVNOJ-a, v katerem s ponosom zre in priznava vrhovno, edino legitimno, v naši skupni borbi ustvarjeno zakonodajno in izvršno narodno predstavniško telo vseh narodov naše ljubljene domovine Jugoslavije.

Predsednik IOOF:

Josip Vidmar

VSESLOVANSKEMU ODBORU V MOSKVI

Izvršni Odbor OF se vam v imenu vsega slovenskega naroda z najtoplejšimi čustvi slovanske vzajemnosti zahvaljuje za poslano nam čestitke ob triletnici Osvobodilne Fronte. Hkrati z zahvalo vas prosimo, da vsem bratskim slovanskim narodom sporočite naomajno voljo slovenskega naroda vztrajati v borbi zoper fašizem do končne zmage in osvoboditve skupno z ostalimi narodi Jugoslavije, s katerimi nas je prav ta osvobodilna borba strnila v nerazdružljivo bratsko enoto.

Predsednik IOOF:

Josip Vidmar

AKADEMIJA OB OBLETNICI OF

V slovesnem razpoloženju, primer- nem narodnem prazniku, kot ga nima zaslužnjena Evropa, se je vršila akade- mija v proslavo triletnice OF v umet- niško okrašeni dvorani. Pred gradite- lji nove slovenske oblasti, zastopni- ki NKOJ in SNOS ter zavezniškimi voja- škimi odposlanstvi se je razvijal pro- gram, ki ga je zasnovalo naše osrednje gledališče. Slavnostni govor je imel predsednik IOOF Josip Vidmar, ki je razgrnil pred poslušalce kulturno po- memnost Osvobodilne Fronte, ki je u- stvarila novega slovenskega človeka. Zarjui so pozdravili Osvobodilno Fron- to in izrazili tople čestitke k enot- nosti in borbenosti slovenskega naroda tovariš dr. Kržišnik kot član NKOJ, generalni poročnik Jaka Avšič v imenu naše vojske in šef anglo-ameriškega vojaškega odposlanstva kapitan Goodwin. Sovjetski zastopnik polkovnik Patra-

haljcev je poudaril, da so voditelji slovenskega naroda ljudje, ki z njim doma trpe in se bore, in ne tisti, ki v tujini čakajo na svojo vrnitev. Končal je z besedami: „Sovražnik je prišel in svoje zadnje postaje, do groba, ki si ga je skopal sam. Vanj ga bo strmoglavila zmaga vseh zavez- nikov, poročstvo zmage pa so Churchill, Roosevelt in Stalin.

Po govorih je Slovensko Narodno Gledališče (SNG) izvedlo pisano repor- tažno dramsko sliko, podajajočo pre- sek skozi narodno rast in borbo slo- venskih množic zadnjih let. Sliko so sestavljale recitacije, solistično in zborna petje ter ples, kar je izvaja- la množica sodelavcev. To dramsko sli- ko, ki je združevala pesniške, glas- bene in plesne ustvaritve sodobnosti in preteklosti, je SNG ponovilo še naslednji večer.

IZ RAZGOVOROV S PREDSTAVNIKI AVNOJA...

DR. IVAN RIBAR, predsednik AVNOJ-a, je, ko je bil na obisku na slo- venskem osvobojenem ozemlju, ob tretji obletnici OF, izjavil uredniku „Slo- venskega Poročevalca“ med drugim:

„S triletnimi trajnimi naporji je OF zagotovila slovenskemu narodu veli- ke uspehe, ne samo politične, ampak tudi vojaške. Slovenija ima danes svojo narodno vojsko, svoj Narodno Osvobodilni Svet, najvišji zakonodajni in iz- vršni organ, ima svoj Izvršni Odbor (Predsedstvo), svojo začasno narodno slovensko vlado. Krepitev enotnosti in bratstva vseh jugoslovanskih narodov, zbiranje vseh materialnih sredstev za prospeh domovinske vojne, čim tesnej- ša in trdnjša povezanost zaledja s fronto za čim uspešnejše vojevanje, to so bile vedno temeljne smernice OF v njenem delu že od samega začetka.

Od svoje ustanovitve si je OF prizadevala za to, da postane središče vseh rodoljubnih in svobodoljubnih sil Slovenije kakor tudi organizator po- litičnih akcij v širokih množicah. OF je prganizirala splošno mobilizacijo slovenskega naroda za Narodno Osvobodilno Vojsko in Partizanske Odrede, za narodno osvobojenje jugoslovanskih narodov. Njena zasluga je, da ne bo slo- venski narod vstopil v novo državo kakor 1. dec. 1918. kot narod brez zaslug in brez pravic, kot narod, ki so mu drugi kovali usodo in ustave. Slovenski narod je s svojo borbo in s svojimi žrtvami prispeval k skupni osvobodilni stvari toliko kot redko kateri narod v Evropi.

Nova skupnost jugoslovanskih narodov temelji na pravicah, ki so si jih pridobili in izvojevali v borbah. Pravo naših narodov je izvirmo. To pravo ni nastalo na temelju kompromisov in pogodb, na temelju memorandumov in pri- znanj, temveč zgolj v borbi.

Naša s slavo ovenčana Narodno Osvobodilna Vojska se je junaško uprla vsem dosedanjim sovražnim ofenzivam ter se s svojimi zmagami povzpela za či- nitelja mednarodnega pomena, za enakopravnega zaveznika velikih armad Sov- jetske Zveze, Velike Britanije in Združenih Ameriških Držav. Vsi naši naro- di priznavajo za svojo in podpirajo vojsko kot edino stvarno narodno moč, ki je toliko močna, da bo našo borbo zmagovito končala. Ona je poročstvo, da bo

do jugoslovanski narodi tiste pravice, ki so jih izvojevali v borbi proti okupatorju in fašizmu, znali tudi ohraniti v svojem nadaljnjem političnem boju. Razen uresničenega narodnega prava imajo tudi sankcijo za zaščito tega prava - Narodno Osvobodilna Vojska bo z orožjem v roki branila narodne, v borbi pridobljene pravice."

✓
MOŠA PIJADE, podpredsednik AVNOJ-a:

"Tretja obletnica ustanovitve Osvobodilne Fronte slovenskega naroda me spominja dejstva, da so se vse resnično rodoljubne in demokratične sile Slovenije zedinile za skupni narodni program brezkompromisne oborožene borbe proti okupatorju samo devet dni po sramotni kapitulaciji bivše jugoslovanske vojske. To dejstvo, ki bo s ponosom napolnjevalo vsa bodoča pokolenja slovenskega naroda, predstavlja v novi zgodovini Slovencev temeljni kamen tiste veličastne zgradbe demokratične, zedinjene Slovenije, ki jo s tolikim navdušenjem že tri leta grade požrtvovalni sinovi in hčere vseh slovenskih pokrajin, tiste zgradbe, ki bo, kakor upam, kmalu dograjena.

Osvobodilna Fronta, ki je zedinila slovenski narod, ga je napolnila z zavestjo o njegovi moči in vrednosti, ga napravila za enega od prvoboriteljev resnično ljudske demokracije v Evropi in mu s tem pridobila spoštovanje in ugled pri vseh demokratičnih narodih sveta. Slovenskemu narodu samega pa, čeprav vojna proti tolikim sovražnikom še traja, je OF kljub najtežjim pogojem že dovolj omogočila, da se pošuti gospodarja v svoji hiši, da občuti polne blagodati svoje samostojnosti, svoje narodne suverenosti in resnične demokratičnosti svoje nove narodne oblasti. Tajne volitve, ki jih je Slovenija izvedla prva izmed vseh dežel demokratične, federativne Jugoslavije, so najboljši dokaz o moči tako naroda kakor njegovega vodstva ter predstavljajo edinstven primer v zgodovini modernega sveta."

✓
ING DUŠAN SERNEC poverjenik za finance v NKOJ:

"Po dobrem tisočletju je slovenski narod vzel svojo usodo v svoje lastne roke. Vzbudila in okrepila se je v slehernem Slovincu zavest lastne državnosti.

OF je dvignila narodno zavest in ponos ter izbrisala kompleks manjvrednosti nasproti tujcu (ki edino pri naših Primorcih ni obstajal nasproti Italijanom). To mora vse slovensko izživljanje neizmerno oploditi.

Slovenija pa tudi vsa Jugoslavija bo dosegla v življenjski dobi naših otrok tako prosperiteto, da si tega danes niti v sanjah predstavljati ne moremo, in to zaradi našega naravnega bogastva in zemljepisne lege naših pokrajin kot zaledje točke, kjer sega na jugu Evrope morje najgloblje v celino.

✓
...IN ČLANI PREDSEDSTVA SNOS (IOOF)

TOV. JOSIP JERAS, predstavnik Slovenskih dobrovoljcev iz prve svetovne vojne:

"V prvi svetovni vojni sem se boril kot vojni dobrovoljec v srbski vojski za osvoboditev Slovencev iz avstro-ogrskega suženjstva in za združitev vseh jugoslovanskih narodov v lastno državo. Slovencev je bilo v prvi svetovni vojni do 2.000, ki so šli z istim namenom med vojne dobrovoljce. Izšli so po veliki večini iz Sokola in mladinske organizacije Preporoda. Slovenski vojni dobrovoljci nismo bili zadovoljni s prejšnjo Jugoslavijo. Velik del Slovencev na Primorskem, Koroškem in Stajerskem ni bil osvobojen, narveč še vedno v robstvu nan sovražnih držav. Politične, gospodarske, socialne in druge razmere so se neprestano slabšale. Vojni dobrovoljci smo večkrat izražali svoje nezadovoljstvo z nezdravimi razmerami v Jugoslaviji, s katerimi je bila okužena tudi jugoslovanska vojska, kar je dokazal april 1941.

Z velikim veseljem in zadoščanjem sem pozdravil ustanovitev OF. V njej so se zbirali novi slovenski dobrovoljci in dobrovoljke v narodno osvobodilno borbo proti okupatorju. V meni in ostalih mojih tovariših - vojnih

dobrovoljcih iz prve svetovne vojne se niso pojavile le simpatije, marveč je sama dobrovoljska tradicija bila notranja naša pobuda za vključitev v OF. Popolna nacionalna osvoboditev vseh Slovencev, priznanje samobitnosti slovenskega naroda v federativni, demokratični Jugoslaviji, socialna pravilnost so nadaljnje pobude vključitve in sodelovanja slovenskih vojnih dobrovoljcev v Osvobodilni Fronti. To izjavljam tudi kot Sokol, ki me je napravil dobrovoljca v prvi svetovni vojni in v sedanji slovenski osvobodilni borbi. Sila dobrovoljskega duha je ogromna in se izpričuje pri Slovencih še posebno danes v vsej svoji veličini.

TOV. DR. MARIJAN BRECELJ spada med tiste katoliške intelektuale, ki so se najlažje odločili za sodelovanje vseh pozitivnih slovenskih sil v narodno osvobodilni borbi:

„Že od vsega začetka smo se vsi, predvsem pripadniki osnovnih skupin, zavedali enega: enotnost nas bo reševala in rešila. In ta trdna volja in resna zavest velike odgovornosti ni rodila samo lojalnega odnosa med osnovnimi skupinami, ampak je ustvarila med nami prijateljstvo. Prijateljsko razmerje med komunisti in nacionalisti, krščanskimi socialisti in med vsemi ostalimi pripadniki različnih političnih in kulturnih skupin, ki so poprijeli za delo v osvobodilni borbi, je temelj takemu razvoju v OF, kakor ga lahko s ponosom gledamo danes. Danes moramo z vso upravičenostjo trditi, da ni enotnost samo med predstavniki in pripadniki osnovnih skupin, ampak da je enotno slovensko ljudstvo in da ga združujejo veliki smotri osvobodilne borbe. Ravno ta borbena enotnost je razgalila vse protiljudske in protinarodne škodljivce in jim dala pečat narodnih izdajalcev. Ti so stopili na drugi krog. Zaradi njih narodna enotnost ni porušena, ampak nasprotno: slovenski narod se je očistil. Poudariti moram, da ni Komunistična Partija dala le pobude za enotnost vseh skupin v okviru Osvobodilne Fronte, ampak da je v vseh teh treh letih budno čuvala to enotnost in jo krepila. Z veseljem in ponosom moram poudariti v tej zvezi iskreno delo tov. Edvarda Kardelja, podpredsednika NKOJ, in Borisa Kidriča, sekretarja našega IOOF. Lahko bi razvoj krenil v drugo smer in bi bile osnovne in ostale skupine vključene v Osvobodilno Fronto v razmerju koaliranih strank in političnih frakcij. Tak razvoj ne bi ustvarjal pogojev prepotrebne narodne enotnosti, ampak bi verjetno pripeljal naše javno življenje v bodočnosti v ozračje političnih strankarskih trenj. Že v prvem letu OF smo gledali enotnost naroda in koristnost sodelovanja vseh iskrenih rodoljubov brez ozira na njihovo prejšnjo politično pripadnost, svetovni nazor in vero, v pravi ljudski demokraciji, v sodelovanju vseh pri izgradnji narodne oblasti. Ta princip se je uresničeval v vseh odborih Osvobodilne Fronte. To načelo dobiva zdaj mogočnega izraza pri svobodnih in tajnih volitvah, ko si postavlja ljudstvo svoje resnične predstavnike narodne oblasti in izvrševalce svoje javne uprave. Ne vprašujemo se več po razlikah, ki so v prejšnjem življenju igrale tako veliko in usodno vlogo, kriterij je samo prava domovinska ljubezen, požrtvovalnost in sposobnost za delo. In s tem se uresničuje tudi tista temeljna točka Osvobodilne Fronte, ki pravi, da bo prevzela na Slovenskem oblast v roke Osvobodilna Fronta kot celota. Mislim, da je ta pot edino pravilna in nam mora služiti kot vzgled za dokončno ureditev našega slovenskega in jugoslovanskega javnega življenja.

Katoliške množice imajo v narodno osvobodilnem gibanju popolno možnost svojega političnega in kulturnega izživljanja. Vsak, kdor ima le količkaj dobre volje, se je lahko prepričal, da je prav vsakemu Slovincu, ki izpolnjuje osnovno dolžnost do svoje domovine, dana možnost ne samo sodelovanja in soustvarjanja pri delu za boljšo slovensko prihodnost, ampak tudi možnost polnega osebnega in nemotnega razvoja. Kdor je trdil, da komunisti ne bodo pustili do besede nikogar, kdor ni njihov pravoverni pristaš, in kdor je komunistom doseданje njihovo zadržanje označil za taktiko, ta ni prijatelj svojega naroda, ampak priganjač okupatorjev. Mirne duše lahko trdim kot zastopnik skupine kristjanov v Osvobodilni Fronti, ki sta mi ves razvoj in predvsem delo Komunistične Partije v pogledu zbliževanja skupin dobro znana, da je slehernemu katoličanu podana vsa možnost sodelovanja in da je in da bo ostala poleg zvestobe do svojega naroda sposobnost in delavnost edini kriterij. Naš najvidnejši predstavnik katoličanov v OF Edvard Kocbek je poverjenik za prosveto v NKOJ, naši jugoslovanski vladi. Tov. Tone Fajfar kot predstavnik delavcev - krščanskih socialistov je sekretar Nadzorne komisije pri

IOOF in član vodstva Delavske enotnosti. Tovariši iz katoliških vrst so danes načelniki odsekov in vodje oddelkov pri Predsedstvu SNOS, so na odločujočih mestih v naših političnih, znanstvenih in gospodarskih institucijah, so komandirji in komandanti v naši Narodno Osvobodilni Vojski itd. Sicer se pa danes naše ljudstvo, ki je začutilo veliki pomen in naloge časa, ki ga doživljamo, in zaslutilo pravo demokracijo, ne sprašuje več, ali je kdo tega ali onega svetovnega nazora. Svobodno se postavljajo kandidati in ljudstvo voli za svoje odbornike in poslance katoličane, komuniste, Sokole itd. brez razlike, ker jim izraža zaupanje kot zvestim sinovom svojega naroda.

Tudi v vprašanju sodelovanja naše duhovščine v osvobodilnem gibanju, v vprašanju, ki nikakor ni bilo lahko, smo skupaj s tovariši komunisti ponovno pokazali vso skrb in pripravljenost, da slovenski duhovnik ostane z ljudstvom in mu pomaga. Duhovniške konference, ki jih vrši Predsedstvo SNOS na osvobojenem slovenskem ozemlju, so zgovoren dokaz za tako našo resno in iskreno voljo. Kdor danes poskuša predstavljati polčrta in odnose katoličanov v Osvobodilni Fronti v drugačni luči, temu ni mar enotnosti in svobode slovenskega naroda, ampak ga tišče drugačne, manj častne skrbi.

TOV. FRANCE LESKOŠEK, sekretar Komunistične Partije Slovenije, ki je bil prvi komandant slovenskih partizanskih čet, je o vseh začetnih težavah, ki so jih morali premagati naši stari partizani, preden je zrastle današnja močna NOV, povedal:

„Če bi hotel govoriti o težavah prvih partizanov, bi mi ne zadostoval cel dan. O tem bo pisala zgodovina cele skladovnice knjig. Povem vam pa, da se bo čudil ves svet našim junakom, ki so krenili v gozd brez orožja in začeli borbo proti tisočkratnemu in do zeb oboroženemu sovražniku, množili čete, jih razvijali v odrede ter odrede v današnje, že moderno oborožene in dobro organizirane brigade, divizije in korpuse.

Začetne težave so bile ogromne. Primanjkovalo je orožja, streliva in ostale opreme, vse je bilo treba z borbo pridobiti od sovražnika, kar v samem začetku ni bilo lahko. Nadalje si je bilo treba prisvojiti novo taktiko gerilskega vojskovanja. Prve partizanske edinice so morale biti zelo premljive - udariti in izginiti. Marši so bili celodnevni, kar je zahtevalo mnogo napora. Silno je primanjkovalo zdravnikov in sanitetnih potrebščin. Stari partizani so bili večkrat brez zdravniške pomoči. Najhujša preizkušnja je bila zima 1941. Kaj so v tej zimi stari partizani pretrpeli, je nepopisno. V slabih oblekah in čevljih, v visokem snegu, na položaju, v borbi, na maršu, mokri, po ves teden brez tople hrane so zmrzovali noč in dan. Marsikateremu partizanu so pozimi 1941 zmrzile noge. Moram pa priznati, da je ljudstvo z navdušenjem sprejemalo partizane, kjerkoli so se pojavili. Težave, ki so jih morali partizani prestajati v veliki italijanski ofenzivi in po ofenzivi v neprestanih borbah in hajkah, raztrgani, lačni in bosi do novega preformiranja v brigade in borbah pozimi leta 1942, so nepopisne. Takih težav ne more prenašati drug kot tisti, ki je pripravljen žrtvovati vse za svoj narod.

Povem vam tudi to, da sem ponosen, da sem bil prvi komandant partizanske vojske. S tem dajem tudi priznanje vsem starišem živim in padlim partizanom, ki so tako hrabro prenažali vse težave. To so bili pionirji današnje Narodno Osvobodilne Vojske. Brez starih partizanov, brez njihovega premagovanja začetnih težav, brez njihovega žrtvovanja in skromnosti bi ne bilo ne brigad ne divizij ne korpusev in ne Narodno Osvobodilne Vojske.

Tito, da Tito pa je bil tisti, ki je dal vsem narodom Jugoslavije, tudi nam Slovencem, iniciativo za ustanovitev partizanske vojske. Istočasno, ko je ustanovil Vrhovni štab, je dal pobudo za ustanovitev narodnih Glavnih štabov. Tito nam je vlil borbenega duha in dajal navodla, pomoč pri organizaciji naših čet in odredov. Tito je bil tisti, ki nas je vedno opozarjal na napake in naše slabosti, hkrati pa znal pravilno oceniti naše vojaške uspehe. Razumeli boste, zakaj je prav naša slovenska delegacija v Jajcu predlagala, da AVNOJ uvede naziv maršala Jugoslavije in da Predsedstvo podeli prvi naziv maršala Jugoslavije prav tovarišu Titu. Tito je prav toliko naš slovenski kakor srbski, hrvaški, črnogorski, makedonski in skupno jugoslovanski.

